

Investigating of direct and indirect effects of self-control and future time perspective on financial well-being

Gholamreza Rezaie¹ | Reza Taghizadeh^{2*} | Rasoul Keshtkar^{3*} | Reza Ansari^{4*}

Research Paper

Received:
2024/12/28
Revised:
2025/06/27
Accepted:
2025/07/26
Published:
2025/09/27

ISSN: 2717-1809
E-ISSN: 2717-199x

Abstract

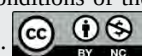
Financial well-being is getting more attention in research and consumer policy, but there is limited understanding of its determinants. In this paper, for the first study in Iran the effects of two psychological factors (self-control and future time perspective) are studied on two components of financial well-being (current money management stress and expected future financial security). This research method is exploratory, and uses survey data. It is also cross-sectional research. All people over 18 years old in different parts of the country constitute the statistical population of this research. The sample size was determined as 384 people according to Morgan's Table for very large population. However, to achieve superior reliability, 400 questionnaires were distributed online and 257 questionnaires gathered. In order to test the hypotheses of the research, the approach of structural equations modeling was used in SPSS and AMOS softwares. The find show that self-control and future time perspective have both direct and indirect effects on the components of financial well-being. The indirect effects are mediated by past and present financial behaviour. Self-control is the main determinant of current money management stress, while future time perspective is the main determinant of expected future financial security. Based on this results emphasize that financial well-being should not be treated as a one-dimensional construct. Instead, the interventions for improving financial well-being should clearly target either its present or future component and consider psychological characteristics in their design.

Keywords: Current money management stress, Structural equations modeling, Financial security, Future time perspective, Financial well-being, Self-control, Financial behaviour.

DOR: 20.1001.1.27171809.1404.6.3.5.3

1. Corresponding Author: Assistant Professor, Department of Accounting, University of Sistan and Baluchestan, Zahedan, Iran. rezaac.1990@acc.usb.ac.ir
2. Assistant Professor, Department of Accounting, Faculty of Economics, Management and Accounting, Yazd University, Yazd, Iran.
3. Assistant Professor, Department of Accounting and Financial Management, Marvdasht Branch, Islamic Azad University, Marvdasht, Iran.
4. Master of Science in Accounting, Department of Accounting, Shiraz Branch, Islamic Azad University, Shiraz, Iran.

This article is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution Non-Commercial (CC-BY-NC) license.

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۳/۱/۰۸

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۴/۰۴/۰۶

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۴/۰۵/۰۴

تاریخ انتشار:

۱۴۰۴/۰۷/۰۵

شاپا چاپی: ۲۷۱۷-۱۸۰۹
الکترونیکی: x: ۲۷۱۷-۱۹۹

بررسی آثار مستقیم و غیرمستقیم خودکنترلی و چشم‌انداز زمانی آینده بر رفاه مالی

غلامرضا رضایی^۱ | رضا تقی‌زاده^۲ | رسول کشتکار^۳ | رضا انصاری^۴

چکیده

رفاه مالی در پژوهش‌ها و سیاست مصرف‌کننده توجه زیادی را به خود جلب کرده است، اما درک محدودی از عوامل تعیین‌کننده آن وجود دارد. در این مقاله، برای اولین بار در کشور تأثیر دو عامل روان‌شناختی (خودکنترلی و دیدگاه زمانی آینده) بر دو مؤلفه رفاه مالی (استرس مدیریت پول فعلی و امنیت مالی مورد انتظار آینده) مورد بررسی قرار گرفته است. روش پژوهش این مطالعه اکتشافی، پیمایشی و از نوع مقطعی است. کلیه افراد بالای ۱۸ سال در نقاط مختلف کشور جامعه آماری این پژوهش را تشکیل می‌دهند. اندازه نمونه مطابق با جدول مورگان برای جوامع بسیار بزرگ برابر با ۳۸۴ نفر تعیین شد. اما، برای دستیابی به پایایی برتر تعداد ۴۰۰ پرسشنامه، به صورت آنلاین توزیع گردید که ۲۵۷ پرسشنامه دریافت شد. به‌منظور آزمون فرضیه‌های پژوهش از رویکرد الگوسازی معادلات ساختاری در نرم‌افزارهای SPSS و AMOS استفاده شد. نتایج نشان داد که خودکنترلی و دیدگاه زمانی آینده هر دو تأثیر مستقیم و غیرمستقیم بر مؤلفه‌های رفاه مالی دارند. اثرات غیرمستقیم با واسطه رفتار مالی گذشته و حال است. خودکنترلی عامل اصلی تعیین‌کننده استرس مدیریت پول فعلی است، در حالی که چشم‌انداز زمانی آینده تعیین‌کننده اصلی امنیت مالی آینده مورد انتظار است. بر اساس این نتایج، رفاه مالی نباید به عنوان یک ساختار تک بعدی در نظر گرفته شود. در مقابل، مداخلات برای بهبود رفاه مالی باید به وضوح مؤلفه فعلی یا آینده آن را هدف قرار داده و ویژگی‌های روانشناختی را در طراحی خود در نظر بگیرند.

کلیدواژه‌ها: استرس مدیریت پول فعلی، الگوسازی معادلات ساختاری، امنیت مالی، چشم‌انداز زمانی آینده، خودکنترلی، رفاه مالی، رفتارهای مالی

DOR: 20.1001.1.27171809.1404.6.3.5.3

۱. نویسنده مسئول: استادیار، گروه حسابداری، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران.

rezaac.1990@acc.usb.ac.ir

۲. استادیار، گروه حسابداری، دانشکده اقتصاد، مدیریت و حسابداری، دانشگاه یزد، یزد، ایران.

۳. استادیار، گروه حسابداری و مدیریت مالی، واحد مروت، دانشگاه آزاد اسلامی، مروت، ایران.

۴. کارشناسی ارشد حسابداری، گروه حسابداری، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران.

مقدمه و بیان مسئله

رفاه مالی افراد و خانوارها یک مفهوم مهم در پژوهش در حوزه سواد مالی، شایستگی (اوبراچ، کازیر و سیر^۱، ۲۰۲۳)، قابلیت‌ها، آموزش و رفتار (رایج، ریئتسالو و پودر^۲، ۲۰۲۳) است. رفاه مالی به عنوان هدف نهایی ابتکارات در راستای بهبود مهارت‌های مالی در نظر گرفته می‌شود، اما تا به امروز شواهد کافی از تأثیر آموزش مالی بر رفاه مالی وجود ندارد (ریئتسالو، آتکینسون و پلو^۳، ۲۰۲۳)؛ به خصوص نبود شواهد در کشوری مانند ایران که به لحاظ رفاه مالی مردم در وضعیت مناسبی قرار ندارند، مشهود است. با این حال، بحث‌هایی در مورد مفهوم‌سازی و عملیاتی-سازی رفاه مالی مطرح است (گارسیا-متا و زرون-فلیکس^۴، ۲۰۲۲). هم‌چنین، در مورد اهمیت رفاه مالی برای دستیابی به ثبات و امنیت اقتصادی توافق وجود دارد، چرا که بر سلامت ذهنی و جسمی، کیفیت و روابط بهزیستی ذهنی تأثیر می‌گذارد (بروگن، هاگریو، هالموند^۵ و همکاران، ۲۰۱۷؛ نتمیر، وارماث، فرناندز^۶ و همکاران، ۲۰۱۸).

برخی از پژوهش‌گران رفاه مالی را به عنوان یک ارزیابی ذهنی از وضعیت مالی فعلی و انتظارات برای آینده تفسیر می‌کنند (رایج و همکاران، ۲۰۲۳). هم‌چنین، رفاه مالی به رفتارهای مالی گذشته و حال، و عوامل اقتصادی، روانشناختی، زمینه‌ای و نهادی بستگی دارد (بروگن و همکاران، ۲۰۱۷؛ ریئتسالو و رایج، ۲۰۲۲). با این حال، شناخت کافی در خصوص عوامل تعیین‌کننده روانشناختی مؤثر بر رفاه مالی در ایران وجود ندارد، در حالی که استدلال می‌شود که این عوامل ممکن است از عوامل اجتماعی-اقتصادی نیز مهم‌تر باشند (کمپسون و پوپه^۷، ۲۰۱۸؛ بارافرم، واستفجال و تینگه‌وگ^۸، ۲۰۲۰). بر همین اساس، در پژوهش حاضر آثار مسقیم و غیرمستقیم دو ویژگی روانشناختی مهم، یعنی خودکنترلی و چشم‌انداز زمانی آینده را بر دو مؤلفه رفاه مالی (استرس مدیریت پول فعلی و امنیت آینده مورد انتظار) مورد بررسی قرار می‌گیرد. خودکنترلی یک ویژگی روانشناختی قوی و پیش‌بینی‌کننده در مجموعه وظیفه‌شناسی است.

1. Oberrauch, Kaiser, & Seeber
2. Raaij, Riitsalu, & Poder
3. Riitsalu, Atkinson, & Pello
4. Garcia-Meta & Zeron-Felix
5. Brüggen, Hogreve, Holmlund
6. Netemeyer, Warmath, Fernandes
7. Kempson & Poppe
8. Barrafreem, Västfjäll, & Tinghög

کوییچ، کانفر، بتز^۱ و همکاران (۲۰۱۸) نیز چشم‌انداز زمانی آینده را به‌عنوان نگرانی کلی و توجه مربوط به آینده خود تعریف کرده‌اند. به بیان دیگر، چشم‌انداز زمانی آینده توانایی پیش‌بینی، برآورد و برنامه‌ریزی برای نتایج مطلوب آینده است و برای رفاه بسیار مهم است.

در برخی از مطالعات نشان داده شده است که رفتارهای مالی به‌عنوان یک واسطه بین عوامل روانشناختی و سایر عوامل تعیین‌کننده فردی و رفاه مالی به‌عنوان پیامد قرار می‌گیرند (بروگن و همکاران، ۲۰۱۷؛ کمپسون و پوپه، ۲۰۱۸؛ ایرانی و لطفی^۲، ۲۰۲۱). بنابراین، می‌توان انتظار داشت که رفتار مالی گذشته و حال به‌عنوان یک واسطه بر ارزش توضیحی آثار متغیرهای روانشناختی بر رفاه مالی بیافزاید. بر همین اساس، مسأله دیگری که این مطالعه به آن پاسخ می‌دهد، بررسی نقش واسطه‌ای رفتارهای مالی در رابطه بین متغیرهای روانشناختی و رفاه مالی است. در این خصوص، به پیروی از پژوهش‌های پیشین از چهار شاخص تأمین مخارج زندگی، پرداخت به موقع صورت-حساب‌ها، بدهی درک شده و داشتن حائل مالی (یعنی پس‌انداز) برای تعیین رفتارهای مالی گذشته و حال استفاده شده است (دی‌برویجن و آنتونیدس^۳، ۲۰۲۰). به گونه کلی هدف این مطالعه بررسی آثار مسقیم و غیرمستقیم خودکنترلی و چشم‌انداز زمانی آینده بر استرس مدیریت پول فعلی و امنیت مالی آینده مورد انتظار از طریق رفتارهای مالی گذشته و حال است تا از این طریق بتواند عوامل اثرگذار بر رفاه مالی جامعه را شناسایی کرده و بهبود آن کمک کند.

ساختار مقاله حاضر به شرح زیر است: نخست، بینش نظری و تجربی را برای تعیین سازه‌ها مورد بحث قرار می‌گیرد و چارچوب مفهومی مطالعه تعیین می‌شود. دوم، روش اجرای کار شامل جامعه و نمونه مطالعه، ابزارهای اندازه‌گیری و آزمون‌ها توضیح داده می‌شود. سوم، نتایج آزمون الگوسازی معادلات ساختاری ارائه می‌شود. در نهایت، یافته‌ها، نتیجه‌گیری‌ها، پیامدها و محدودیت‌ها این مطالعه مورد بحث قرار می‌گیرد.

1. Kooij, Kanfer, Betts
2. Iramani & Lutfi
3. de Bruijn & Antonides

ادبیات موضوع و پیشینه پژوهش

رفاه مالی و اجزای آن

اگرچه رفاه مالی به عنوان هدف نهایی آموزش مالی در نظر گرفته می‌شود (اوکد^۱، ۲۰۱۵) و تأثیر قابل توجهی بر رفاه ذهنی دارد (نتمیر و همکاران، ۲۰۱۸)، اما هیچ توافق کلی در مورد چگونگی تعریف آن وجود ندارد (رایج و همکاران، ۲۰۲۳). بررسی ادبیات موجود طیف گسترده‌ای از رویکردها، تعاریف و معیارها را خلاصه می‌کند (گانکالوس، پونچو و باسیلیو^۲، ۲۰۲۱؛ کاور، سینگ و سینگ^۳، ۲۰۲۱؛ نندا و بنرجی^۴، ۲۰۲۱؛ گارسیا-ماتا و زرون-فلیکس، ۲۰۲۲). بنابراین، در این بخش، فقط موضوعات اصلی رفاه مالی بدون تکرار یافته‌های آنها خلاصه می‌شود.

اولین بحث در ادبیات رفاه مالی در مورد استفاده از رویکرد عینی یا ذهنی برای مفهوم‌سازی رفاه مالی است (گارسیا-ماتا و زرون-فلیکس، ۲۰۲۲؛ رایتسالو و رایج، ۲۰۲۲). در رویکرد عینی، تمرکز بر شاخص‌های عینی مالی مانند میزان پس‌انداز یا بدهی است. رویکرد ذهنی مستلزم ارزیابی شخصی از وضعیت مالی فعلی و پیش‌بینی وضعیت مالی آینده است. این مورد شامل تصوراتی از این است که آیا فرد می‌تواند زندگی لذت‌بخشی را در زمان حال و هم‌چنین در آینده داشته باشد (بروگن و همکاران، ۲۰۱۷). گزینه سوم، ترکیبی از متغیرهای عینی و ذهنی برای توضیح و پیش‌بینی رفاه مالی است.

راه دیگر، تمایز رویکردهای لذت‌گرایانه و شادمانی به رفاه است. از دیدگاه برخی از پژوهشگران، دیدگاه لذت‌گرا، رفاه را به عنوان کسب لذت و اجتناب از درد تعریف می‌کند که نشان‌دهنده تمرکز بر شادی است. در مقابل، رویکرد شادمانی به رفاه، ارزش‌هایی مانند معنا و تحقق خویش را در نظر می‌گیرد و بر توانایی افراد برای عملکرد تمرکز می‌کند؛ در واقع، مردم چقدر از وضعیت مالی فعلی و توانایی خود برای عملکرد اقتصادی خوشحال هستند (سالیگانس، همیلتون، نونه^۵ و همکاران، ۲۰۲۰).

1. Oecd
2. Gonçalves, Ponchio, & Basilio
3. Kaur, Singh, & Singh
4. Nanda & Banerjee
5. Salignac, Hamilton, Noone

دومین بحث حل نشده در پژوهش برای چگونگی تعریف رفاه مالی است. تعاریفی که بیشتر مورد استفاده قرار می‌گیرد توسط بروگن و همکاران است (بروگن و همکاران، ۲۰۱۷)؛ آنان رفاه مالی را به‌عنوان درک توانایی حفظ استانداردهای زندگی مطلوب فعلی و پیش‌بینی و آزادی مالی تعریف کرده‌اند. هم‌چنین، از سوی دفتر حمایت مالی از مصرف‌کننده ایالات متحده، رفاه مالی به-عنوان وضعیتی تعریف شده است که در آن فرد به‌طور کامل تعهدات مالی جاری و فعلی خود را انجام می‌دهد، می‌تواند در آینده مالی خود احساس امنیت کند و می‌تواند انتخاب‌هایی داشته باشد که به وی اجازه لذت بردن از زندگی را می‌دهد. با این حال، تعاریف جایگزین فراوانی وجود دارد و ساختارهای مرتبط نزدیک به‌طور همزمان مورد استفاده قرار می‌گیرند (گارسیا-ماتا و زرون-فلیکس، ۲۰۲۲؛ رایتسالو و همکاران، ۲۰۲۳).

موضوع سوم این است که آیا رفاه مالی را می‌توان به‌عنوان یک معیار تک‌بعدی در نظر گرفت یا یک ساختار چندجزئی است (رایتسالو و رایج، ۲۰۲۲؛ رایتسالو و همکاران، ۲۰۲۳). حامیان رویکرد دوم می‌گویند رفاه مالی شامل یک بعد زمانی (وضعیت مالی گذشته، حال و آینده)، یک بعد عاطفی (استرس، اضطراب، نگرانی، لذت و امنیت) و یک بعد عملکردی (توانایی انجام تعهدات مالی) است. نتمیر و همکاران (۲۰۱۸) بر ابعاد زمانی و عاطفی متمرکز شدند که منجر به توسعه دو جزء رفاه مالی شد: استرس مدیریت پول فعلی و امنیت مالی آینده مورد انتظار؛ آنان دریافتند که پشتیبان استرس مدیریت پول فعلی، تأخیر در پرداخت، مادی‌گرایی و عدم کنترل خویش است. پشتیبان امنیت مالی آینده مورد انتظار نیز عبارت از خودکارآمدی مالی، رفتارهای مثبت مالی، تمایل به پذیرش ریسک سرمایه‌گذاری و برنامه‌ریزی بلندمدت است. پونچو، کوردیو و گانکالوز^۱ (۲۰۱۹) اجزای رفاه مالی را در کشور برزیل بررسی کردند و متوجه شدند که دانش مالی عینی فقط بر استرس مدیریت پول فعلی تأثیر می‌گذارد. آنان دریافتند که مصرف‌کننده خودکنترلی، مادی‌گرایی و دیدگاه زمان برای پیش‌بینی هر دو جزء می‌باشد اما جهت‌گیری پس‌انداز شخصی فقط امنیت مالی آینده مورد انتظار را پیش‌بینی می‌کند. ریتسالو و رایج (۲۰۲۲) آثار وضعیت اجتماعی-اقتصادی (سن، جنیست، درآمد و تحصیلات)، فرهنگ و محیط نهادی را بر استرس مدیریت پول فعلی و امنیت مالی آینده مورد انتظار تجزیه و تحلیل کردند. آنان دریافتند

1. Ponchio, Cordeiro, & Gonçalves

که درآمد پیش‌بینی‌کننده هر دو جزء رفاه مالی است، در حالی که تفاوت‌های سنی بیشتر از تفاوت‌های کشوری است. در سطح کشور، تنظیمات نهادی کشورها، مانند شمول مالی و اعتماد به دولت، با استرس مدیریت پول فعلی در ارتباط است. هم‌چنین، ویژگی‌های فرهنگی کشورها مانند فردگرایی و زیاده‌روی با امنیت مالی آینده مورد انتظار همبستگی دارد.

یکی دیگر از مطالعات دو سازه دیگر مربوط به رفاه مالی را به‌عنوان ابعاد عاطفی معرفی کرد: نگرانی مالی و نشخوار فکری مالی. نگرانی مالی، تفکر بدبینانه مکرر در مورد وضعیت مالی فعلی است. نشخوار فکری مالی به علل (گذشته) و پیامدهای (آینده) وضعیت مالی فرد مربوط می‌شود. دی‌بروجین و آنتونیدس دریافتند که رفتارهای مالی گذشته و حال، مانند گذران زندگی، بدهی درک شده و داشتن یک حفاظ مالی (پس‌انداز) واسطه بین درآمد (تغییرات) و نگرانی/نشخوار فکری مالی به‌عنوان شاخص‌های رفاه مالی پایین می‌باشد (دی‌بروجین و آنتونیدس، ۲۰۲۰).

یکی دیگر از مطالعات دو بعد عاطفی رفاه مالی را متمایز کرد: امنیت مالی و اضطراب مالی که به ترتیب به‌عنوان احساس امنیت در مورد وضعیت مالی فرد و احساسات منفی (یعنی اضطراب و نگرانی) ناشی از مسائل مالی تعریف می‌شوند. این دو جزء به ترتیب مشابه با امنیت مالی آینده مورد انتظار و استرس مدیریت پول فعلی هستند (لایند، احمد، اسکاگرلوند^۱ و همکاران، ۲۰۲۰). سالیگناس و همکاران (۲۰۲۰) سه بعد عاطفی و عملکردی را متمایز کردند: از عهده مخارج برآمدن و داشتن مقداری پول باقیمانده، تحت کنترل بودن و احساس امنیت مالی. مورد اول آنان گسترش رفتار مالی است، مورد دوم مربوط به خودکنترلی و مورد سوم آنان شبیه به امنیت مالی آینده مورد انتظار است.

جریان چهارم پژوهش بر روی عوامل تعیین‌کننده و نتایج رفاه مالی تمرکز دارد. بروگن و همکاران در تحلیل مفهومی خود دریافتند که رفاه مالی تحت تأثیر عوامل زمینه‌ای و شخصی، رفتارهای مالی و مداخلات برای بهبود رفاه مالی است. آنان رفتار مالی را به‌عنوان واسطه در چارچوب مفهومی خود گنجانده‌اند و سه دسته از پیامدهای رفاه مالی را در قالب کیفیت زندگی، شادی، رفاه عمومی و کیفیت روابط برای فرد و خانواده، شهرت و اعتماد به سازمان‌ها، و رفاه برای جامعه معرفی کردند (بروگن و همکاران، ۲۰۱۷). هم‌چنین، رفاه مالی بر کیفیت کار تأثیر می‌-

1. Lind, Ahmed, Skagerlund

گذارد، چرا که افراد با رفاه مالی پایین اغلب در مورد امور مالی خود نگران و نشخوار فکری می‌کنند (دی‌برویجن و آنتونیدس، ۲۰۲۰) و این ممکن است باعث عملکرد کاری پایین‌تر شود. افرادی که با مشکلات مالی روبرو هستند کمتر در یافتن شغل موفق هستند (گراردس و ولترز^۱، ۲۰۲۲)، که این موضوع وضعیت آنها را به یک دور باطل تبدیل می‌کند.

تنها چند مطالعه وجود دارد که به‌طور تجربی رفتار مالی را به عنوان میانجی بین ویژگی‌های روانشناختی و رفاه مالی مورد مطالعه قرار داده‌اند. در یکی از این مطالعات در بریتانیا نشان داده شد که خودکارآمدی مالی (اعتماد به توانایی فرد برای مدیریت امور مالی شخصی) آثار غیرمستقیم مثبت قوی بر رفاه مالی دارد که توسط رفتارهای مالی تعدیل می‌شود (داره، ون‌دیجک، ون‌دیجک^۲، ۲۰۲۲). در مطالعه‌ای دیگر در آمریکا نشان داده شد که توانایی مالی ادراک شده (اعتماد به دانش و مهارت‌های مالی خود) آثار مستقیم و غیرمستقیم (از طریق واسطه رفتارهای مالی مثبت کوتاه‌مدت و بلندمدت و رضایت مالی) بر رفاه مالی دارد (فان و هناگر^۳، ۲۰۲۲). این یافته‌ها آثار مثبت اعتماد و رفتار مالی محتاطانه را بر رفاه مالی تأیید می‌کنند (رایتسالو و مارکوس^۴، ۲۰۱۹؛ لایند و همکاران، ۲۰۲۰). با این حال، نیاز به مطالعه بر روی عوامل روانشناختی مؤثر بر رفاه مالی به‌طور مستقیم و غیرمستقیم از طریق رفتارهای مالی در ایران وجود دارد. چرا که شواهد عینی در کشور ما حکایت از آن دارد که سطح رفاه مالی افراد نسبت به سایر کشورها، به خصوص کشورهای توسعه یافته کاملاً متفاوت و پایین است؛ اما مطالعات در این زمینه در ایران بسیار محدود است. بر همین اساس، از آنجا که هدف این مطالعه بررسی آثار مستقیم و غیرمستقیم خودکنترلی و چشم‌انداز زمانی آینده بر استرس مدیریت پول فعلی و امنیت مالی آینده مورد انتظار از طریق رفتارهای مالی گذشته و حال است، در ادامه به تشریح هر یک از این متغیرها پرداخته می‌شود.

خودکنترلی

ویژگی‌های شخصیتی از ویژگی‌های بادوام فرد هستند و در شرایط عالی در طول زمان و موقعیت‌ها پایدار هستند؛ بنابراین، ترجیحات و رفتارهای افراد را تبیین و پیش‌بینی می‌کنند. در یک

1. Gerards & Welters
2. Dare, van Dijk, van Dijk
3. Fan & Henager
4. Murakas

مطالعه اخیر، پژوهشگران با بررسی ثبات خودکنترلی در یک دوره چند ساله نشان دادند که هر تغییری در خودکنترلی افراد پس از رسیدن به بزرگسالی کوچک، از نظر اقتصادی بی‌اهمیت و احتمالاً برای زندگی آنها برون‌زا است (کوب-کلارک، کانگ و شیلدبرگ-هوریش^۱، ۲۰۲۳).

ویژگی‌های شخصیتی به دلیل ارزش توضیحی و پیش‌بینی پایین‌شان بدنام هستند، اما استثنائات مثبتی نیز وجود دارد. در الگوی پنج بزرگ (نورمن^۲، ۱۹۶۳؛ کاستا و مک‌کیر^۳، ۱۹۹۲) و الگوی هگزاکو^۴ (آشتون و لی^۵، ۲۰۰۷)، وظیفه‌شناسی به‌عنوان مجموعه‌ای از ویژگی‌های روانشناختی پیش‌بینی‌کننده رفتار در چندین حوزه مانند تحصیلات، شغل، بهداشت و امور مالی است. خودکنترلی یک ویژگی روانشناختی قوی و پیش‌بینی‌کننده در مجموعه وظیفه‌شناسی است. خودکنترلی بالا با سازگاری بهتر، روابط و مهارت‌های بین‌فردی بهتر، دلبستگی ایمن‌تر و پاسخ‌های هیجانی بهینه مرتبط است (تانجی، بومیستر و بونه^۶، ۲۰۰۴؛ دی‌ریدر، لسنولت-مولدرز، فینکناور^۷ و همکاران، ۲۰۱۲). خودکنترلی پایین یک عامل خطر برای طیف وسیعی از مشکلات (بین‌فردی مانند اعتیاد، عدم سازگاری، بدهی و جنایت است (وازسونی، میکوسکا و کلی^۸، ۲۰۱۷).

خودکنترلی در موقعیتی با آزادی انتخاب از میان گزینه‌های مختلف مناسب است. افراد با خودکنترلی بالا در یک محیط محدود و فاقد آزادی عمل، به گونه‌ای که آن را برای رسیدن به اهداف خود مؤثر می‌دانند، کمتر اقدام اثربخش می‌کنند (رایج و همکاران، ۲۰۲۳). برخی از مطالعات نشان داده‌اند که افراد با خودکنترلی بالا نسبت به محدودیت خرج بسیار کم در کارت اعتباری خود واکنش منفی نشان می‌دهند و هزینه‌های خود را به این حد پایین محدود نمی‌کنند. هم‌چنین، افرادی که خودکنترلی بالایی دارند می‌خواهند اهداف خود را تعیین کنند و تنها در صورت نیاز محدودیت‌های خود را تحمیل نمایند. این افراد نیاز به کنترل شخصی بر موقعیت خود

1. Cobb-Clark, Kong, & Schildberg-Horisch
2. Norman
3. Costa & McCrae
4. HEXACO Model
5. Ashton & Lee
6. Tangney, Baumeister, & Boone
7. de Ridder, Lensvelt-Mulders, Finkenauer
8. Vazsonyi, Mikuska, & Kelley

دارند تا تصمیم‌های صحیح اتخاذ کنند، اقدامات مؤثر و بهینه‌ای را انجام دهند و برای حفظ و بهبود وضعیت شخصی خود پافشاری نمایند (ویلکاکس، بلاک و ایسنستین^۱، ۲۰۱۱). دو مفهوم اصلی از خودکنترلی عبارت از شیوه زندگی و تعارض با انگیزه دوگانه است. خودکنترلی ممکن است راهی برای زندگی، تعیین اهداف شخصی و تلاش هدفمند برای رسیدن به این اهداف باشد. برنامه‌ریزی مالی به تعیین اهداف و مدیریت مخارج، پس‌انداز، سرمایه‌گذاری و استقراض در طول زندگی مربوط می‌شود. خودتنظیمی برای این مفهوم‌سازی از خودکنترلی مهم است (باندورا^۲، ۱۹۸۲) و شامل الزامات لازم از جمله داشتن ابزار و داده‌ها برای اعمال خویشتن-داری و داشتن اهداف زندگی و مالی واقع‌بینانه و دست‌یافتنی و برنامه‌ریزی برای رسیدن به این اهداف می‌باشد.

مفهوم‌سازی دیگر از خودکنترلی، حل تعارض با انگیزه دوگانه است (فوجیتا^۳، ۲۰۱۱). در این معضل دو گزینه مانند خرج کردن یا پس‌انداز پول در دسترس است. در یک تعارض با انگیزه دوگانه، باید از تکانه‌ها جلوگیری کرد و گزینه آسان را انتخاب نکرد. خرج کردن در مقابل پس-انداز شامل تضاد زمانی خرج کردن در حال حاضر یا بعد، یا انتخاب بین یک پاداش کوچک فوری و یک پاداش دیرتر، اما بزرگ‌تر است.

خودکنترلی بالا آثار مطلوبی بر چندین رفتار مالی، مانند پس‌انداز برای اجتناب از بدهی (رایج، ۲۰۱۶؛ نیهوس^۴، ۲۰۱۷؛ استرومبک، لایند، اسکاگرولند^۵ و همکاران، ۲۰۱۷)، کنترل سطح مخارج و تصمیم‌گیری مشورتی قبل از خرید یا استقراض (رایج و همکاران، ۲۰۲۳) دارد. برخی از پژوهشگران نشان داده‌اند که خودکنترلی با ریسک‌پذیری مالی کمتر مرتبط است (سیکسینسکا، رودزینسکا-ووجشچوسکا و جاورسکا^۶، ۲۰۲۱). تأمل در موفقیت‌های خودکنترلی در گذشته، منجر به تمایل کمتر به ریسک‌های مالی، اما تأمل در شکست‌های خودکنترلی در گذشته، منجر به تمایل بیشتر به ریسک‌های مالی می‌شود. ریسک‌های مالی کمتر و سایر رفتارهای محتاطانه آثار مطلوبی بر رفاه مالی دارند (استرومبک و همکاران، ۲۰۱۷). خودکنترلی پایین با استفاده از اعتبار

1. Wilcox, Block, & Eisenstein

2. Bandura

3. Fujita

4. Nyhus

5. Stromback, Lind, Skagerlund

6. Sekscinska, Rudzinska-Wojciechowska, & Jaworska

پرهزینه و بدهکاری بیش از حد همراه است (گاثرگود^۱، ۲۰۱۲). با این حال، خودکنترلی همیشه مطلوب نیست؛ پیگیری مداوم یک هدف، مانند طمع، بخل و خساست، ممکن است منجر به محقق نشدن اهداف دیگر شود (کیوتز و کینان^۲، ۲۰۰۶؛ فیشباچ و دهار^۳، ۲۰۰۸) و پس از آن پشیمانی از عدم تحقق به وجود آید.

چشم‌انداز زمانی آینده

زمان یکی از ابعاد ساختاردهی تجربیات و انتظارات افراد و به‌روزرسانی درک افراد از جهان حال و آینده است (هیدگر^۴، ۱۹۲۷؛ هاسرل، هیدگر و شراگ^۵، ۱۹۶۴؛ نوتین^۶، ۱۹۸۵). کاستنباوم^۷ (۱۹۶۱) چشم‌انداز زمانی آینده را به‌عنوان نگرانی عمومی برای رویدادهای آینده تعریف می‌کند و آن را به‌عنوان یک ویژگی یا توانایی روانشناختی توضیح می‌دهد که به تجربیات و تحصیلات اولیه زندگی بستگی دارد. کوئیچ، کانفر، بتز و همکاران (۲۰۱۸) نیز چشم‌انداز زمانی آینده را به‌عنوان نگرانی کلی و توجه مربوط به آینده خود تعریف می‌نمایند. به بیان دیگر، چشم‌انداز زمانی آینده توانایی پیش‌بینی، برآورد و برنامه‌ریزی برای نتایج مطلوب آینده است و برای رفاه بسیار مهم است. آنان دریافتند که چشم‌انداز زمانی آینده یک ویژگی شخصیتی پایدار نیست، اما می‌توان آن را آموخت و ممکن است در طول زمان بسته به شرایط تغییر کند.

چندین مطالعه به بررسی رابطه بین چشم‌انداز زمانی آینده با رفاه مالی و رفتارهای مالی گذشته و حال پرداخته‌اند. یکی از این مطالعات به مطالعه بودجه‌ریزی ذهنی در مدیریت مالی خانوار پرداخته است؛ نتیجه این مطالعه نشان داد که چشم‌انداز زمانی آینده آثار مثبت بر نمای کلی مالی و در نتیجه بر مدیریت مالی بهتر دارد (آنتونیدیس، دی‌گروت و رایج^۸، ۲۰۱۱). در یک مطالعه دیگر، جهت‌گیری زمانی نیز وارد مدل مفهومی رفاه مالی شد؛ نتایج این مطالعه نشان داد که خودکنترلی و جهت‌گیری زمان بر هزینه و پس‌انداز تأثیر می‌گذارد. با این حال، این مطالعه آثار مستقیمی از

1. Gathergood
2. Kivetz & Keinan
3. Fishbach & Dhar
4. Heidegger
5. Husserl, Heidegger, & Schrag
6. Nuttin
7. Kastenbaum
8. Antonides, de Groot, & Raaij

این عوامل روانی بر رفاه مالی را نشان نداد (کمپسون و پوپه^۱، ۲۰۱۷). هم‌چنین، در پژوهشی دیگر نشان داده شد که چشم‌انداز زمانی آینده آثار منفی بر استرس مدیریت پول فعلی (جهت‌گیری آینده بالاتر با استرس پول کمتر همراه است) و آثار مثبت بر امنیت مالی آینده مورد انتظار (جهت‌گیری آینده بالاتر با امنیت بالاتر مورد انتظار همراه است) دارد (پونچیو و همکاران، ۲۰۱۹). درست مشابه خودکنترلی، چشم‌انداز زمانی آینده ممکن است یک شیوه زندگی و یک تعارض با انگیزه دوگانه باشد. چشم‌انداز زمانی آینده پیامدهای مفید بسیاری دارد (رایج، ۲۰۱۶). افرادی که دارای چشم‌انداز زمانی آینده بالا هستند، در انتخاب بین داشتن چیزهایی در حال حاضر یا دیرتر غیرتکانشی هستند و در به تعویق انداختن رضایت و رزرو پولی (پس‌انداز، سرمایه‌گذاری و بیمه) برای آینده بهتر هستند.

چارچوب مفهومی و توسعه فرضیه‌ها

در جدول ۱ خلاصه‌ای از مطالعات قبلی ارائه شده است تا یک دید کلی نسبت به پژوهش حاضر، روابط بین متغیرهای آن و شکاف موجود شناسایی شود. در مجموع با مشخص شدن روابط بین متغیرهای مورد مطالعه در این پژوهش می‌توان از طریق سیاست‌گذاری مناسب و آموزش مالی صحیح، سطح رفاه مالی جامعه را ارتقا بخشید. بر اساس اهمیت این موضوع، مطالعه حاضر بر اساس یک چارچوب مفهومی مدون طراحی شد که این چارچوب مفهومی مبتنی بر مطالعات قبلی است. به گونه دقیق، این پژوهش بیشتر برگرفته از پژوهش‌های نتمیر و همکاران (۲۰۱۸) و رایج و همکاران (۲۰۲۳) است که در کشورهای توسعه‌یافته انجام شده‌اند. همان‌طور که ریتسالدو و رایج (۲۰۲۲) نیز نشان داده‌اند شرایط فرهنگی کشورها بر عوامل تعیین‌کننده رفاه مالی افراد مؤثر است، در این پژوهش سعی شد تا در کشور ایران که دارای شرایط خاص اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی (به خصوص به دلیل تحریم‌های اقتصادی و نوسان‌های اقتصادی ناشی از آن) است به تعیین برخی از عوامل تعیین‌کننده رفاه مالی پرداخت.

1. Kempson, & Poppe

جدول ۱. مروری بر مطالعات پیشین

نتیجه	مطالعه‌های انجام شده
چشم‌انداز زمانی آینده آثار مثبت بر نمای کلی مالی و در نتیجه بر مدیریت مالی بهتر دارد.	آنتونیدیس و همکاران (۲۰۱۱)
خودکنترلی بالا آثار مطلوبی بر چندین رفتار مالی، مانند پس‌انداز برای اجتناب از بدهی، کنترل سطح مخارج و تصمیم‌گیری مشورتی قبل از خرید یا استقراض دارد.	رایج (۲۰۱۶)، نیهوس (۲۰۱۷) و استرومیک و همکاران (۲۰۱۷)
خودکنترلی با ریسک‌پذیری مالی کمتر مرتبط است.	سیکسینسکا و همکاران (۲۰۲۱)
خودکنترلی و جهت‌گیری زمان بر هزینه و پس‌انداز تأثیر می‌گذارد، اما آثار مستقیمی از این عوامل روانی بر رفاه مالی مشاهده نشد.	کمپسون و پوپه (۲۰۱۷)
پشتیبان استرس مدیریت پول فعلی، تأخیر در پرداخت، مادی‌گرایی و عدم کنترل خویش است و پشتیبان امنیت مالی آینده مورد انتظار نیز عبارت از خودکارآمدی مالی، رفتارهای مثبت مالی، تمایل به پذیرش ریسک سرمایه‌گذاری و برنامه‌ریزی بلندمدت است.	نتمیر و همکاران (۲۰۱۸)
چشم‌انداز زمانی آینده آثار منفی بر استرس مدیریت پول فعلی و آثار مثبت بر امنیت مالی آینده مورد انتظار دارد.	پونچو و همکاران (۲۰۱۹)
رفتارهای مالی به‌عنوان یک واسطه بین عوامل روانشناختی و سایر عوامل تعیین‌کننده فردی و رفاه مالی هستند.	بروگن و همکاران (۲۰۱۷)، کمپسون و پوپه (۲۰۱۸) و ایرانی و لطفی (۲۰۲۱)
خودکارآمدی مالی (اعتماد به توانایی فرد برای مدیریت امور مالی شخصی) آثار غیرمستقیم مثبت قوی بر رفاه مالی دارد که توسط رفتارهای مالی تعدیل می‌شود.	داره و همکاران (۲۰۲۲)
توانایی مالی ادراک شده آثار مستقیم و غیرمستقیم بر رفاه مالی دارد.	فان و هناگر (۲۰۲۲)
آنان دریافتند که درآمد پیش‌بینی‌کننده هر دو جزء رفاه مالی است، در حالی که تفاوت‌های سنی بیشتر از تفاوت‌های کشوری است. در سطح کشور، تنظیمات نهادی کشورها، مانند شمول مالی و اعتماد به دولت، با استرس مدیریت پول فعلی در ارتباط است. همچنین، ویژگی‌های فرهنگی کشورها مانند فردگرایی و زیاده‌روی با امنیت مالی آینده مورد انتظار همبستگی دارد.	ریتسالو و رایج (۲۰۲۲)

جدول ۱. مروری بر مطالعات پیشین

نتیجه	مطالعه‌های انجام شده
با استفاده از داده‌های مربوط به ۱۶ کشور توسعه‌یافته نشان داده شد که خودکنترلی و چشم‌انداز زمانی آینده هم تأثیر مستقیم و هم غیرمستقیم بر مؤلفه‌های رفاه مالی (استرس مدیریت پول فعلی و امنیت مالی آینده مورد انتظار) دارند.	رایج و همکاران (۲۰۲۳)
نوآوری پژوهش حاضر: این مطالعه برای نخستین بار در کشور صورت می‌پذیرد و با مطالعه یک جامعه گسترده عوامل اثرگذار بر رفاه مالی مورد بررسی قرار گرفته است؛ بنابراین از این حیث دارای نوآوری است. هم‌چنین، آنچه که پژوهش حاضر را نسبت به مطالعه‌های پیشین در خارج از کشور متمایز می‌کند، شرایط خاص اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی (به خصوص به دلیل تحریم‌های اقتصادی و نوسان‌های اقتصادی ناشی از آن) کشور ایران به عنوان یک کشور در حال توسعه است؛ پژوهش‌های خارجی قبلی عمدتاً در کشورهای توسعه‌یافته صورت پذیرفته است و لذا تعمیم شواهد این مطالعه‌ها به کشورهایی همچون ایران که هم دارای ساختارهای اجتماعی و فرهنگی متفاوتی با آن کشورهاست و هم این که به دلیل تحریم‌های اقتصادی و فشارهای مالی وارده بر مردم در سالیان اخیر، میزان رفاه مالی و عوامل بالقوه اثرگذار بر آن ممکن است متفاوت باشد، نیازمند بررسی تجربی است که در این مقاله این موضوع مورد مطالعه و پژوهش قرار گرفت.	

نتمیر و همکاران (۲۰۱۸) در تحلیل‌های خود تنها آثار مستقیم چندین عامل را بر دو جزء رفاه مالی بررسی کردند: استرس مدیریت پول فعلی و امنیت آینده مورد انتظار. با این حال، ویژگی‌های روانشناختی ممکن است بخشی از آثار خود را بر روی رفاه مالی از طریق رفتار مالی اعمال کند. بنابراین، مطابق با دیدگاه رایج و همکاران (۲۰۲۳) انتظار می‌رود که از طریق رفتارهای مالی گذشته و حال، خودکنترلی و چشم‌انداز زمانی آینده بر اجزای رفاه مالی تأثیر غیرمستقیم داشته باشد. داشتن حفاظ پس‌انداز یا بدهکار بودن، عمدتاً پیامدهای رفتارهای مالی گذشته مانند پس‌انداز فعال یا استقراض در گذشته است. بر این اساس، در این پژوهش به دنبال رایج و همکاران (۲۰۲۳) الگویی پیشنهاد می‌شود که آثار مستقیم و غیرمستقیم دو ویژگی روانشناختی (خودکنترلی و چشم‌انداز زمانی آینده) را از طریق رفتارهای مالی گذشته و حال به عنوان یک واسطه بر روی دو جز رفاه مالی (استرس مدیریت پول فعلی و امنیت آینده مورد انتظار) نشان می‌دهد. شکل ۱ این الگو را نشان می‌دهد. مطابق با این الگو و استدلال‌های بالا، روابط علی بین متغیرها تبیین و فرضیه‌ها به صورت زیر مطرح می‌شود:

فرضیه اول: خودکنترلی بر استرس مدیریت پول فعلی تأثیر منفی می‌گذارد.

فرضیه دوم: خودکنترلی بر امنیت مالی آینده مورد انتظار تأثیر مثبت می‌گذارد.

فرضیه سوم: چشم‌انداز زمانی آینده بر استرس مدیریت پول فعلی تأثیر منفی می‌گذارد.

فرضیه چهارم: چشم‌انداز زمانی آینده بر امنیت مالی آینده مورد انتظار تأثیر مثبت می‌گذارد.

فرضیه پنجم: استرس مدیریت پول فعلی و امنیت مالی آینده مورد انتظار همبستگی منفی

دارند.

فرضیه ششم: خودکنترلی از طریق رفتارهای مالی گذشته و حال بر استرس مدیریت پول

فعلی تأثیر منفی دارد.

فرضیه هفتم: خودکنترلی از طریق رفتارهای مالی گذشته و حال بر امنیت مالی آینده مورد

انتظار تأثیر مثبت دارد.

فرضیه هشتم: چشم‌انداز زمانی آینده از طریق رفتارهای مالی گذشته و حال بر استرس

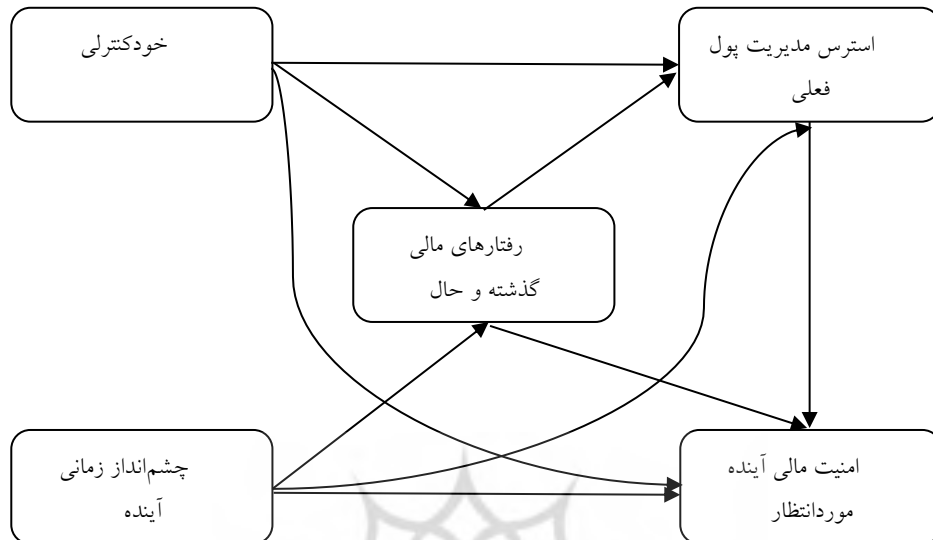
مدیریت پول فعلی تأثیر منفی دارد.

فرضیه نهم: چشم‌انداز زمانی آینده از طریق رفتارهای مالی گذشته و حال بر امنیت مالی

آینده مورد انتظار تأثیر مثبت دارد.

روش‌شناسی پژوهش

هدف این مقاله بررسی نقش واسطه‌ای رفتارهای مالی گذشته و حال در ارتباط بین ویژگی‌های روانشناختی خودکنترلی و چشم‌انداز زمانی آینده بر رفاه مالی (استرس مدیریت پول فعلی و امنیت آینده مورد انتظار) است. در این راستا، روش پژوهش اکتشافی، پیمایشی و از نوع مقطعی است. شکل ۱ الگوی نظری، متغیرهای انتخاب شده و روابط علی آنها را نشان می‌دهد، این الگو مبنایی برای بررسی چگونگی تأثیرپذیری رفاه مالی از متغیرهای تعیین شده فراهم می‌کند.

شکل ۱. الگوی مفهومی پژوهش

در این الگو مطابق با چارچوب ادبیات میانجی‌گری (بارون و کنی^۱، ۱۹۸۶)، متغیر رفتارهای مالی گذشته و حال به‌عنوان متغیر میانجی انتخاب شد که می‌تواند بر اجزای رفاه مالی تأثیرگذار باشد و از ویژگی‌های روانشناختی (خودکنترلی و چشم‌انداز زمانی آینده) تأثیر بپذیرد. افزون بر این بر اساس شکل ۱، خودکنترلی و چشم‌انداز زمانی آینده متغیرهای مستقلی هستند که به‌طور مستقیم بر اجزای رفاه مالی تأثیر می‌گذارند. این پیش‌بینی‌ها بر اساس مفاهیم کلی نظریه‌ها و ادبیات پیشین است (نتمیر و همکاران، ۲۰۱۸؛ رایج و همکاران، ۲۰۲۳).

در راستای دستیابی به اهداف مطالعه، کلیه افراد بالای ۱۸ سال در نقاط مختلف کشور به‌عنوان جامعه آماری انتخاب شدند. برای جلوگیری از هرگونه سوگیری هیچ شرطی برای انتخاب اعضای جامعه و نمونه قرار داده نشد و تنها شرط موجود، تمایل افراد جهت شرکت در نظرسنجی بود. برای این کار روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شد؛ با این حال با توجه به گستردگی کشور و تعداد بالای شهرستان‌های آن پرسش‌نامه‌ها به صورت آنلاین توزیع شد و سعی شد هم از شهرستان‌های بزرگ، هم متوسط و هم کوچک در نمونه انتخاب شوند تا نوع محیط نتواند در

1. Baron & Kenny

نتایج سوگیری ایجاد کند. علی‌رغم پیگیری‌های مکرر، متأسفانه آمار دقیقی در خصوص تعداد افراد بالای ۱۸ سال در کشور حاصل نشد، لذا در خصوص تعیین اندازه نمونه از جدول مورگان برای جمعیت‌های بسیار بزرگ استفاده و مطابق با این جدول تعداد نمونه برابر با ۳۸۴ نفر تعیین شد؛ این عدد بزرگ‌ترین تعداد نمونه مورد نیاز می‌باشد. به این معنا که هر چه قدر اندازه جامعه نیز بزرگ‌تر شود، تعداد ۳۸۴ پرسشنامه کافی است. با این حال، برای دستیابی به پایایی برتر برای مطالعه، در مجموع ۴۰۰ پرسش‌نامه بین اعضای جامعه آماری به صورت آنلاین از طریق گروه‌های موجود در پیام‌رسان‌ها و ایمیل توزیع شد. پس از جمع‌آوری پرسش‌نامه‌ها و حذف موارد نامناسب و ناقص (۲۳ مورد)، در مجموع تعداد ۲۵۷ پرسش‌نامه (نرخ بازگشت ۶۴/۲۵٪) تکمیل و در این مطالعه مورد استفاده قرار گرفت. گفتنی است که مطابق با قاعده $q \leq 15$ تا $q \leq 15$ تعداد سوالات پرسشنامه که در این مقاله برابر با ۲۲ سوال است) برای تعیین اندازه نمونه کافی جهت تحلیل‌های معادلات ساختاری، تعداد نمونه باید بین ۱۱۰ تا ۳۳۰ مورد باشد؛ که تعداد پرسش‌نامه‌های جمع‌آوری شده جوابگوی این تعداد مورد نیاز است. هم‌چنین، لازم به ذکر است که در کارهای پرسش‌نامه‌ای ممکن است افراد پاسخ‌هایی را ارائه کنند که مطلوب جامعه یا یک گروه خاص باشد که این موضوع به مشکل سوگیری روش رایج معروف شده است. این موضوع در پژوهش حاضر با استفاده از آزمون تک‌عاملی هارمن مورد بررسی قرار گرفت و مشخص شد که از این بابت مشکلی وجود ندارد و می‌توان به پاسخ‌های ارائه شده توسط افراد اتکا کرد.

لازم به ذکر است که الگوی این پژوهش از پنج سازه (متغیر) پنهان تشکیل شده است. برای اندازه‌گیری این سازه‌ها از پرسش‌نامه‌های استفاده شده در پژوهش‌های قبلی بهره گرفته می‌شود. خودکنترلی یکی از این سازه‌هاست که به عنوان متغیر مستقل ایفای نقش می‌کند؛ پرسش‌نامه مربوط به آن دارای ۵ سؤال است (تانجی و همکاران، ۲۰۰۴؛ استرومبک و همکاران، ۲۰۱۷؛ رایج و همکاران، ۲۰۲۳). سازه دیگر که به عنوان متغیر مستقل ایفای نقش می‌کند، چشم‌انداز زمانی آینده است؛ این پرسش‌نامه دارای ۳ سؤال است (لانگ و کارستنسن^۱، ۲۰۰۲؛ رایج و همکاران، ۲۰۲۳). رفتارهای مالی گذشته و حال سازه‌ای است که به عنوان متغیر میانجی در الگو قرار گرفته است. این سازه متشکل از چهار رفتار آرام کردن زندگی (رفتار فعلی)، پرداخت به موقع

1. Lang & Carstensen

صورتحساب‌ها (رفتار فعلی)، بدهی درک شده (رفتار گذشته) و حفاظ مالی (رفتار گذشته) می‌باشد (دی‌بورجین و آنتوندیس، ۲۰۲۰؛ رایج و همکاران، ۲۰۲۳). سازه‌های استرس مدیریت پول فعلی و امنیت آینده مورد انتظار نیز به عنوان متغیرهای وابسته تعیین شدند. پرسش‌نامه مربوط به استرس مدیریت پول فعلی دارای ۵ سؤال (نتمیر و همکاران، ۲۰۱۸؛ رایج و همکاران، ۲۰۲۳) و پرسش‌نامه مربوط به امنیت آینده مورد انتظار دارای ۵ سؤال (نتمیر و همکاران، ۲۰۱۸؛ رایج و همکاران، ۲۰۲۳) است. لازم به ذکر است که نمره بالا در مورد پرسش‌نامه استرس مدیریت پول فعلی یک نتیجه منفی و نامطلوب است و نمره بالا در امنیت آینده مورد انتظار یک نتیجه مثبت و مطلوب می‌باشد.

یافته‌های پژوهش

جدول ۲ میزان میانگین، انحراف معیار و آزمون مقایسه میانگین‌ها برای کلیه سؤالات پرسش‌نامه دریافتی از ۲۵۷ پاسخ‌دهنده را نشان می‌دهد. نکته جالب توجه در جدول ۲ آن است که پاسخ‌دهندگان به طور میانگین اعلام نموده‌اند که تا پایان عمر از نظر مالی در امنیت خواهند بود (سؤال چهارم از متغیر امنیت مورد انتظار آینده با میانگین ۴/۸۷) و به طور کلی به سؤالات مربوط به متغیر امنیت مورد انتظار آینده نمره بالایی داده‌اند. هم‌چنین، سؤالات مربوط به متغیر استرس مدیریت پول فعلی نیز نمرات پایینی را به خود اختصاص داده است؛ این دو مورد حکایت از نتایج مطلوب در بین آزمودنی‌ها دارد. هم‌چنین، جدول ۲ نشان‌دهنده میزان پایایی و روایی پرسش‌نامه‌های استفاده شده نیز می‌باشد. برای بررسی پایایی از شاخص‌های پایایی ترکیبی (CR) و آلفای کرونباخ استفاده شد؛ همان‌طور که جدول ۲ تأیید می‌کند، شاخص CR و ضریب آلفای کرونباخ برای همه سازه‌ها برابر یا بزرگ‌تر از ۰/۷ و بنابراین در وضعیت خوبی است. هم‌چنین، روایی همگرا از طریق شاخص میانگین واریانس استخراج شده (AVE) مورد ارزیابی قرار گرفت؛ مطابق با جدول ۲، نتایج حاکی از آن است که در همه موارد میزان شاخص AVE در وضعیت مناسب و بزرگ‌تر از ۰/۵ است.

جدول ۲. میانگین، انحراف معیار، آزمون مقایسه میانگین‌ها و نتایج پایایی و روایی پرسش‌نامه‌ها

سؤالات پرسش‌نامه	میانگین	انحراف معیار	آماره t	سطح معناداری
خودکنترلی (SC) (آلفای کرونباخ = ۰/۷۹؛ AVE = ۰/۶۸؛ CR = ۰/۷۴)				
من برای ترک عادت‌های بد مشکل دارم.*	۲/۷۸	۱/۰۹	-۳/۲۴۰	۰/۰۰۱
من به راحتی حواسم پرت می‌شود.*	۲/۹۰	۱/۰۸	-۱/۴۹۰	۰/۱۳۷
من برای مقاومت در برابر وسوسه خوب هستم.	۳/۱۶	۰/۹۸	۲/۶۶	۰/۰۰۸
من کارهایی را انجام می‌دهم که در لحظه احساس خوبی دارم اما بعداً پشیمان می‌شود.*	۳/۲۸	۱/۱۱	۴/۰۹۷	۰/۰۰۰۵
من اغلب بدون فکر کردن به همه گزینه‌ها عمل می‌کنم.*	۳/۷۳	۱/۱۳	۱۰/۲۹۱	۰/۰۰۰۵
چشم‌انداز زمانی آینده (FTP) (آلفای کرونباخ = ۰/۸۲؛ AVE = ۰/۷۶؛ CR = ۰/۸۰)				
من به‌طور کلی برای آینده برنامه‌ریزی می‌کنم.	۳/۳۵	۱/۰۲	۵/۵۶۱	۰/۰۰۰۵
من هر روز را همان‌طور که می‌آید، می‌گذارم.*	۲/۹۷	۰/۹۴	-۰/۵۲۷	۰/۵۹۹
برنامه‌ریزی و آماده شدن برای آینده را دوست دارم.	۴/۰۱	۰/۹۱	۱۷/۵۸۹	۰/۰۰۰۵
رفتارهای مالی گذشته و حال (FB) (آلفای کرونباخ = ۰/۷۹؛ AVE = ۰/۷۱؛ CR = ۰/۶۸)				
رفتار آرام کردن زندگی (رفتار فعلی)	۲/۸۱	۱/۲۶	-۲/۳۶۳	۰/۰۱۹
پرداخت به موقع صورتحساب‌ها (رفتار فعلی)	۳/۱۶	۱/۲۲	۲/۱۴۲	۰/۰۳۳
بدهی درک شده (رفتار گذشته)	۳/۲۳	۰/۹۸	۳/۷۴۳	۰/۰۰۰۵
حفاظت مالی (رفتار گذشته)	۲/۶۸	۱/۱۲	-۴/۴۸۱	۰/۰۰۰۵
استرس مدیریت پول فعلی (CMMS) (آلفای کرونباخ = ۰/۸۴؛ AVE = ۰/۷۹؛ CR = ۰/۷۵)				
به دلیل وضعیت مالی‌ام، احساس می‌کنم هرگز چیزهایی را که می‌خواهم در زندگی نخواهم داشت.	۲/۳۳	۱/۱۳	-۹/۴۹۵	۰/۰۰۰۵
من از نظر مالی عقب هستم.	۲/۸۶	۱/۰۰	-۲/۲۹۲	۰/۰۲۳
امور مالی من، زندگی من را کنترل می‌کند.	۲/۸۵	۱/۰۸	-۲/۱۸۸	۰/۰۳۰
هر زمان که احساس کنم کنترل امور مالی خود را در دست دارم، اتفاقی می‌افتد که من را عقب می‌اندازد.	۳/۳۶	۱/۰۷	۵/۳۸۳	۰/۰۰۰۵
من نمی‌توانم از زندگی لذت ببرم، زیرا در مورد پول وسواس زیادی دارم.	۲/۲۶	۱/۱۶	-۱۰/۱۱۲	۰/۰۰۰۵
امنیت آینده مورد انتظار (EFTS) (آلفای کرونباخ = ۰/۸۶؛ AVE = ۰/۷۹؛ CR = ۰/۸۷)				

جدول ۲. میانگین، انحراف معیار، آزمون مقایسه میانگین‌ها و نتایج پایایی و روایی پرسش‌نامه‌ها

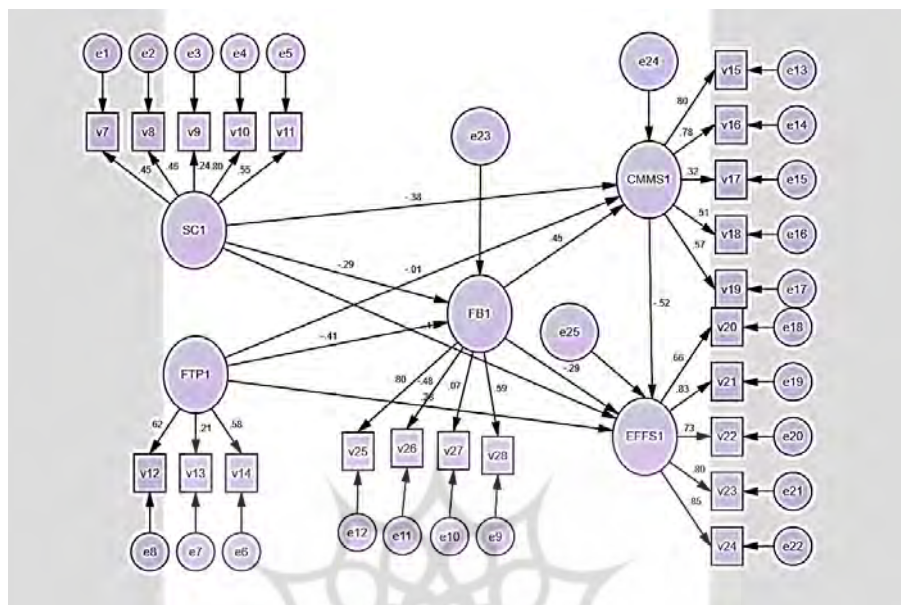
سؤالات پرسش‌نامه	میانگین	انحراف معیار	آماره t	سطح معناداری
من از نظر مالی در امنیت هستم.	۲/۵۱	۱/۱۴	-۶/۹۳۳	۰/۰۰۰۵
من آینده مالی خود را تضمین می‌کنم.	۳/۱۸	۱/۳۸	۲/۰۷۰	۰/۰۳۹
من به اهداف مالی که برای خودم تعیین کرده‌ام دست خواهم یافت.	۳/۵۱	۱/۲۷	۶/۴۵۸	۰/۰۰۰۵
من آنقدر پول پس‌انداز کرده‌ام (یا می‌توانم پس‌انداز کنم) که تا آخر عمر دوام بیاورم.	۳/۷۰	۱/۱۷	۹/۴۹۱	۰/۰۰۰۵
من تا پایان عمر از نظر مالی در امنیت خواهم بود.	۴/۸۷	۱/۳۱	۲۲/۸۵۱	۰/۰۰۰۵
نکته: برای همه متغیرها از مقیاس ۵ گزینه‌ای (۱-۵) استفاده شده است، به جز رفتار حفاظ مالی که از مقیاس ۶ گزینه‌ای (۰-۵) برای آن استفاده شده است. علامت * نشان‌دهنده نمره‌گذاری معکوس برای سؤالات مشخص شده است.				

در جدول ۳ ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش آمده است. طبق اطلاعات این جدول، بین چشم‌انداز زمانی آینده با خودکنترلی و امنیت مورد انتظار آینده همبستگی مثبت و با استرس مدیریت پول فعلی و رفتارهای مالی گذشته و حال همبستگی منفی وجود دارد. هم‌چنین، بین خودکنترلی با استرس مدیریت پول فعلی و رفتارهای مالی گذشته و حال همبستگی منفی و با امنیت مورد انتظار آینده همبستگی مثبت وجود دارد. همبستگی بین استرس مدیریت پول فعلی و امنیت مورد انتظار آینده منفی، اما همبستگی بین استرس مدیریت پول فعلی و رفتارهای مالی گذشته و حال مثبت است. افزون‌بر این، همبستگی بین امنیت مورد انتظار آینده و رفتارهای مالی گذشته و حال منفی می‌باشد.

جدول ۳. ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش

رفتارهای مالی گذشته و حال	امنیت آینده مورد انتظار	استرس مدیریت پول فعلی	چشم‌انداز زمانی آینده	خودکنترلی	
				۱	خودکنترلی
			۱	۰/۳۶**	چشم‌انداز زمانی آینده
		۱	-۰/۲۳**	-۰/۳۷**	استرس مدیریت پول فعلی
	۱	-۰/۵۱**	۰/۳۴**	۰/۲۵**	امنیت آینده مورد انتظار
۱	-۰/۳۱**	۰/۳۴**	-۰/۲۴**	-۰/۱۷**	رفتارهای مالی گذشته و حال
نکته: علامت ** نشان‌دهنده سطح معناداری ۰/۰۱ است.					

در شکل ۲ و جدول ۴ نتایج آزمون الگوهای ساختاری اولیه (قبل از اصلاح الگو) و شاخص‌های برازندگی آن آمده است. همان‌طور که در جدول ۴ مشاهده می‌شود الگوی مورد آزمون نیازمند حدی از ارتقای برازش دارد که این کار از طریق حذف مسیرهای غیرمعنادار (دو مورد مسیر غیرمعنادار) انجام می‌شود. مسیر نخست، مسیر چشم‌انداز زمانی آینده (FTP) به استرس مدیریت پول فعلی (CMMS) و مسیر دوم نشانگر شماره ۲۷ ذیل رفتارهای مالی گذشته و حال (FB) است. پس از حذف مسیرهای غیرمعنادار ضعیف، چندین رابطه کوواریانس میان خطاهای نشانگرها و هم‌چنین روابطه کوواریانس میان متغیرهای برون‌زا ترسیم شد. ترسیم این روابط از حیث آماری در خروجی نرم‌افزار پیشنهاد شد که این نشان‌دهنده اشتراکات ادراک شده در معنای این نشانگرها در جمعیت پاسخ‌دهنده و هم‌چنین قرار گرفتن این خطاها ذیل یک زیرمقیاس واحد بود. افزون‌بر این، روی متغیرهای برون‌زای چشم‌انداز زمانی آینده و خودکنترلی یک رابطه کوواریانس اعمال گردید.

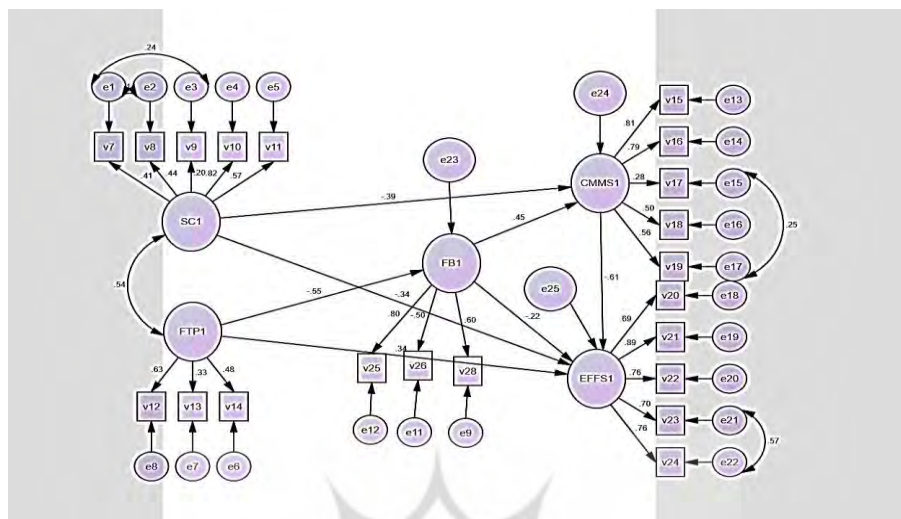

شکل ۲. نتایج الگوی ساختاری پژوهش قبل از اصلاح

جدول ۴. شاخص‌های برازندگی الگوی پژوهش قبل از اصلاح

IFI	TLI	CFI	GFI	Pratio	RMSEA	P	χ^2/df	شاخص
۰/۸۴	۰/۸۱	۰/۸۳	۰/۸۵	۰/۸۶	۰/۰۷	۰/۰۰۱	۲/۴۸	مقدار محاسبه شده

مطابق با جدول ۴، مقادیر برازش مدل در برخی از شاخص‌ها با معیارهای قابل قبول فاصله دارد و لذا مدل مورد اصلاح قرار گرفت. پس از انجام اصلاحات ساختاری، الگوی پژوهش مجدد مورد آزمون و بررسی قرار گرفت که نتایج آن در شکل ۳ قابل مشاهده است. مطابق با جدول ۵، شاخص‌های برازش الگوی نهایی میانجی و تعدیل‌گری از حیث برازش مطلق، ایجازی و مقایسه‌ای مطلوب بوده و الگوی میانجی‌گری در چهار مسیر میانجی و هفت مسیر مستقیم معنادار بوده و بنابراین الگوی دو لایه میانجی به‌طور کلی در غالب مسیرها مورد تأیید و قابل تفسیر است. هم-چنین، اثرات مستقیم استاندارد هر یک از متغیرهای پنهان بر نشانگرهای خودش نیز معنادار بود.

شکل ۳. نتایج الگوی ساختاری پژوهش بعد از اصلاح

جدول ۵. شاخص‌های برازندگی الگوی پژوهش بعد از اصلاح

IFI	TLI	CFI	GFI	Pratio	RMSEA	P	χ^2/df	شاخص
۰/۹۱	۰/۹۰	۰/۹۱	۰/۹۰	۰/۸۳	۰/۰۵	۰/۰۰۱	۱/۹۰	مقدار محاسبه شده

در جدول ۶ اثرات مستقیم، اثرات غیرمستقیم، اثر میانجی و اثرات کل الگوی اصلاح شده پژوهش ارائه شده است. اثرات مستقیم استاندارد نشان‌دهنده نقش معنادار خودکنترلی بر استرس مدیریت پولی فعلی ($-۰/۳۹$) و امنیت آینده مورد انتظار ($-۰/۳۴$) است؛ لازم به ذکر است که نقش خودکنترلی بر رفتارهای مالی به دلیل معنادار نبودن آن و عدم تطابق مناسب آن با الگو، از الگوی پژوهش حذف شد. بنابراین، فرضیه‌های اول و دوم پژوهش تأیید اما فرضیه‌های ششم و هفتم رد می‌شوند. هم‌چنین، شواهد حاکی از نقش معنادار چشم‌انداز زمانی آینده بر رفتارهای مالی گذشته و حال ($-۰/۵۵$) و امنیت آینده مورد انتظار ($۰/۳۴$) می‌باشد. لذا، فرضیه چهارم مورد پذیرش قرار می‌گیرد. از حیث اثرات غیرمستقیم استاندارد، چنان‌که نتایج جدول ۶ نشان می‌دهد، نقش میانجی‌گری کامل ($-۰/۲۴$) در رابطه چشم‌انداز زمانی آینده و استرس مدیریت پول فعلی به واسطه رفتارهای مالی گذشته و حال احراز می‌شود. در نتیجه، فرضیه هشتم را نمی‌توان رد کرد. در رابطه چشم‌انداز زمانی آینده و امنیت آینده مورد انتظار نیز نقش میانجی‌گری سهمی ($۰/۲۷$) به

واسطه رفتارهای مالی گذشته و حال و استرس مدیریت پول فعلی مشاهده شده است. این نتایج نیز مؤید فرضیه‌های پنجم و نهم است. نقش خودکنترلی در امنیت آینده مورد انتظار نیز بیانگر نقش میانجی‌گری سهمی (۰/۲۳) از طریق استرس مدیریت پول فعلی می‌باشد. در نهایت، در رابطه رفتارهای مالی گذشته و حال و امنیت آینده مورد انتظار نیز شواهد حاکی از نقش میانجی‌گری سهمی (۰/۲۷-) استرس مدیریت پول فعلی است. اثرات کل استاندارد نیز به تفکیک متغیرهای برون‌زا آورده شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود اثرات غیرمستقیم در سه مسیر حاصل تعامل دو متغیر میانجی یعنی رفتارهای مالی گذشته و حال و استرس مدیریت پول فعلی است و تنها در یک مسیر میانجی نقش خالص میانجی مدیریت استرس پول فعلی مشاهده می‌شود.

جدول ۶. برآورد ضرایب معیار شده اثرات مستقیم، غیرمستقیم و کل

مسیر	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم	اثر کل
خودکنترلی ← استرس مدیریت پول فعلی	۰/۳۹***	-	۰/۳۹**
خودکنترلی ← امنیت آینده مورد انتظار	۰/۳۴***	۰/۲۳**	۰/۰۹-
چشم‌انداز زمانی آینده ← امنیت آینده مورد انتظار	۰/۳۴***	۰/۲۷**	۰/۶۱**
چشم‌انداز زمانی آینده ← استرس مدیریت پول فعلی	-	۰/۲۴**	۰/۲۴**
چشم‌انداز زمانی آینده ← رفتارهای مالی گذشته و حال	۰/۵۵***	-	۰/۵۵**
رفتارهای مالی گذشته و حال ← استرس مدیریت پول فعلی	۰/۴۵***	-	۰/۴۵**
رفتارهای مالی گذشته و حال ← امنیت آینده مورد انتظار	۰/۲۲*	۰/۲۷**	۰/۴۹**
استرس مدیریت پول فعلی ← امنیت آینده مورد انتظار	۰/۶۱***	-	۰/۶۱**

نکته: علامت * نشان‌دهنده سطح معناداری ۰/۰۵ است.

در جدول ۷ برآورد استاندارد اثر غیرمستقیم خودکنترلی، و چشم‌انداز زمانی آینده بر استرس مدیریت پول فعلی و امنیت آینده مورد انتظار و هم‌چنین اثرات غیرمستقیم رفتارهای مالی گذشته و حال بر امنیت آینده مورد انتظار همراه با مقادیر حد پایین و حد بالا و سطح معناداری آورده شده است. معیار از سرگیری نمونه بوتسترپ ۲۰۰ و سطح اطمینان ۰/۰۵ در نظر گرفته شد که ارزش-p های p-value به دست آمده حاکی از نقش معناداری اثرات غیرمستقیم در هر سه مسیر می‌باشد.

جدول ۷. نتایج بوتسترپ برای اثرات میانجی در الگو

اثرات غیرمستقیم		برآورد استاندارد		حد پایین		حد بالا		p-value
متغیر درون‌زا متغیر برون‌زا	امنیت	امنیت	امنیت	امنیت	امنیت	امنیت	امنیت	امنیت
	مدیریت	مدیریت	مدیریت	مدیریت	مدیریت	مدیریت	مدیریت	مدیریت
	پول	پول	پول	پول	پول	پول	پول	پول
	فعلی	فعلی	فعلی	فعلی	فعلی	فعلی	فعلی	فعلی
	انتظار	انتظار	انتظار	انتظار	انتظار	انتظار	انتظار	انتظار
خودکنترلی	-	۰/۲۳*	-	۰/۱۱	-	۰/۳۷	-	۰/۰۱
چشم‌انداز زمانی آینده	-۰/۲۴*	۰/۲۷*	-۰/۳۶	۰/۱۴	-۰/۱۴	۰/۴۱	۰/۰۱	۰/۰۱
رفتارهای مالی گذشته و حال	-	-۰/۲۷*	-	-۰/۳۸	-	-۰/۱۸	-	۰/۰۱

نکته: علامت * نشان‌دهنده سطح معناداری ۰/۰۵ است.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

پژوهش‌ها در مورد عوامل توضیح‌دهنده تفاوت در رفاه مالی هنوز در مراحل اولیه است (کاور و همکاران، ۲۰۲۱). تاکنون، تمرکز بر مفهوم‌سازی رفاه مالی (بروگن و همکاران، ۲۰۱۷؛ سالیگانس و همکاران، ۲۰۲۰)، توسعه ابزارهایی برای اندازه‌گیری آن (مویر، همیلتون، نونه و همکاران، ۲۰۱۷)، و تجزیه و تحلیل سوابق و نتایج آن (نتمیر و همکاران، ۲۰۱۸؛ گارسیا-متا و زارون-فلیکس، ۲۰۲۲) بوده است. با این حال، اطلاعات کمتری در مورد ویژگی‌های روان‌شناختی مؤثر بر رفاه مالی منتشر شده است، اگرچه در یک مطالعه اخیر در مورد مفاهیم مشابه، نگرانی مالی و نشخوار فکری، برخی از پژوهشگران به این نتیجه رسیدند که مطالعات بیشتری در مورد ویژگی‌های روان‌شناختی مؤثر بر رفاه مالی مورد نیاز است (دی‌بورجین و آنتوندیس). در این پژوهش نشان داده می‌شود که ادراک رفاه مالی فعلی و آینده تحت تأثیر چه ویژگی‌های روان‌شناختی می‌باشد.

اولین یافته کلیدی این پژوهش آن است که ویژگی‌های روان‌شناختی بر هر دو جزء رفاه مالی (استرس مدیریت پول فعلی و امنیت مالی آینده مورد انتظار) تأثیر می‌گذارند و این اهمیت اندازه‌گیری چندبعدی رفاه مالی را به جای اندازه‌گیری تک‌بعدی آن نشان می‌دهد (ریتسالو و رایج،

۲۰۲۲). به‌طور دقیق‌تر، شواهد نشان داد که سطح بالاتری از خودکنترلی منجر به کاهش استرس مدیریت پول فعلی می‌شود. افراد با سطح بالاتری از خودکنترلی ممکن است بتوانند از استرس مدیریت پول اجتناب کنند یا آن را کاهش دهند یا ممکن است بتوانند بر پیامدهای استرس مدیریت پول غلبه کنند. هم‌چنین، خودکنترلی بر امنیت مالی مورد انتظار آینده نیز تأثیر منفی می‌گذارد. می‌توان گفت که افراد با خودکنترلی بالاتر در کنترل مخارج خود و اجرای برنامه‌های مالی خود برای آینده بهتر هستند.

به عنوان دومین یافته کلیدی، این پژوهش نشان داد که چشم‌انداز زمانی قوی‌تر در آینده منجر به انتظارات بالاتر امنیت مالی در آینده و رفتارهای مالی گذشته و حال می‌شود. با چشم‌انداز زمانی قوی در آینده، افراد ممکن است به جای زندگی فقط در حال، بر آینده مالی خود تمرکز کنند. آنها ممکن است بتوانند تعارض دو انگیزه را با طرفداری از گزینه آینده حل کنند. به این ترتیب ممکن است امنیت مالی آینده خود را افزایش دهند. یکی از توضیحاتی ممکن این است که افراد آینده‌نگر در به تعویق انداختن رضایت بهتر هستند، بنابراین خودکنترلی بالاتری دارند. با این حال، آنهایی که آینده‌نگرتر هستند، نمی‌توانند بر استرس مدیریت پول فعلی خود تأثیری بگذارند.

سومین یافته کلیدی این است که بخشی از آثار ویژگی‌های روانی بر اجزای رفاه مالی با واسطه رفتار مالی گذشته و حال است، اما اثرات مستقیمی نیز همان‌طور که در بالا توضیح داده شد وجود دارد. این نشان می‌دهد که بین رفتارهای مالی و رفاه مالی رابطه وجود دارد. همان‌طور که برخی از پژوهشگران گزارش کرده‌اند، اثرات مستقیم ویژگی‌های روانشناختی ممکن است نه تنها تأثیرات دانش مالی بر رفاه مالی را تحت تأثیر قرار دهد، بلکه ممکن است برخی از تأثیرات رفتارهای مالی را نیز نادیده بگیرد (کمپسون، ۲۰۱۸). اثرات غیرمستقیم نشان می‌دهد که افراد با خودکنترلی بالاتر در تأمین مخارج زندگی و اجتناب از بدهی بهتر عمل می‌کنند، بنابراین استرس کمتری در مورد امور مالی خود دارند و امنیت مالی آینده مورد انتظار بهتری خواهند داشت.

چهارمین یافته این پژوهش آن است که اجزای رفاه مالی بر یکدیگر تأثیر می‌گذارند. به بیان دقیق‌تر، استرس مدیریت پول فعلی بر امنیت مالی آینده مورد انتظار تأثیر منفی می‌گذارد. می‌توان گفت که افرادی که قادر نیستند از استرس مدیریت پول اجتناب کنند یا آن را کاهش دهند در کنترل مخارج خود و اجرای برنامه‌های مالی خود برای آینده ضعیف‌تر عمل می‌کنند.

می‌توان نتیجه گرفت که خودکنترلی، استرس مدیریت پول فعلی را کاهش می‌دهد و چشم‌انداز زمانی آینده به تضمین آینده مالی کمک می‌کند. بنابراین، در گام نخست این دو ویژگی روانی باید در هنگام طراحی مداخلات برای بهبود رفاه مالی در نظر گرفته شود. به‌عنوان مثال، آموزش مالی برای افرادی که خودکنترلی بالا و پایین دارند باید متفاوت باشد. برای شرکت‌کنندگانی که خودکنترلی بالایی دارند، آموزش مالی می‌تواند بر بهبود درک حقایق و شرایط خدمات مالی تمرکز کند، زیرا این افراد می‌توانند از این اطلاعات در رفتار مالی خود استفاده کنند و در برابر وسوسه‌ها مقاومت کنند. برای شرکت‌کنندگانی که خودکنترلی پایینی دارند، برنامه‌ها باید شامل مهارت‌ها و قابلیت‌های مربی‌گری و آموزشی برای افزایش خودکنترلی، مقاومت در برابر وسوسه‌ها و تغییر رفتار در جهت مطلوب باشد.

خودکنترلی به یک ویژگی شخصیتی دائمی و پایدار نزدیک می‌شود (کوب-کلارک و همکاران، ۲۰۲۳) که تغییر آن برای بسیاری از افراد دشوار است، اما خودکنترلی کاملاً تغییرناپذیر یا غیرقابل تغییر نیست. استریهورن^۱ (۲۰۰۲) ۲۱ دستورالعمل برای آموزش خودکنترلی به کودکان ارائه داده است. برخی از این دستورالعمل‌ها ممکن است در مورد رفتار مالی نوجوانان و بزرگسالان نیز اعمال شود. نمونه‌هایی از آموزش خودکنترلی عبارتند از ترویج شکل‌گیری هدف از طریق روابط، اتخاذ اهداف دور با نقاط عطف نزدیک، و کار با سطح دشواری هدف متناسب با فرد. ممکن است برای رسیدن به نتایجی در ایجاد و حفظ سطح مطلوب خودکنترلی به ساعت‌ها تمرین نیاز باشد. برخی از پژوهشگران پیشنهاد می‌کنند که افق زمانی را بیشتر گسترش دهید و قبل از تولد شروع کنید: «بهبود محیط‌های دوران قبل از تولد و اوایل زندگی می‌تواند محاسبه، صبر و خودکنترلی و ظرفیت کلی تصمیم‌گیری را بهبود بخشد، که همگی به نتایج مالی بلندمدت کمک می‌کنند» (ویلیس^۲، ۲۰۲۱: ص. ۲۸۱). به‌طور خلاصه، مسئولان اقتصادی و تأمین‌کنندگان رفاه مالی در جامعه می‌توانند با بهره‌گیری از یافته‌های این مطالعه با سیاست‌گذاری‌های درست و مناسب و آموزش صحیح از دوران کودکی، زمینه بهبود رفاه مالی جامعه را فراهم نمایند.

پژوهش‌گران در آینده می‌توانند همین موضوع را با لحاظ برخی از ویژگی‌های افراد همچون جنسیت، سطح تحصیلات، محل زندگی (کلان‌شهرها، شهرهای کوچک و یا محیط‌های

1. Strayhorn

2. Willis

روستایی) و تیپ‌های شخصیتی مورد بررسی قرار دهند. هم‌چنین، آنها می‌توانند نقش ارباب‌های رفتاری در تصمیم‌گیری‌های افراد را بر رفاه مالی جامعه مورد بررسی قرار دهند. در نهایت، لازم به ذکر است که پژوهش حاضر نیز مشابه با سایر مطالعات پیمایشی دارای محدودیت‌هایی از جمله محدودیت ذاتی پرسش‌نامه، عدم وجود منابع مالی کافی جهت پژوهش و عدم حمایت از سوی اعضای جامعه آماری مواجه بود.

فهرست منابع

- Antonides, G., de Groot, M. I., & van Raaij, W. F. (2011). Mental budgeting and the management of household finance. *Journal of Economic Psychology*, 32(4), 546–555.
- Ashton, M. C., & Lee, K. (2007). Empirical, theoretical, and practical advantages of the HEXACO model of personality structure. *Personality and Social Psychology Review*, 11(2), 150–166.
- Bandura, A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American Psychologist*, 37, 122–147.
- Barrafrem, K., Västfjäll, D., & Tinghög, G. (2020). Financial Homo Ignorans: Measuring vulnerability to behavioral biases in household finance. Manuscript submitted for publication. PsyArXiv. <https://doi.org/10.31234/osf.io/q43ca>.
- Brüggen, E. C., Hogreve, J., Holmlund, M., Kabadayi, S., & Lofgren, M. (2017). Financial well-being: A conceptualization and research agenda. *Journal of Business Research*, 79, 228–237.
- Cobb-Clark, D. A., Kong, N., & Schildberg-Horisch, H. (2023). The stability of self-control in a population-representative study. *Journal of Economic Psychology*, 95, Article 102599.
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1992). Four ways five factors are basic. *Personality and Individual Differences*, 13(6), 653–665.
- Dare, S. E., van Dijk, W. W., van Dijk, E., van Dillen, L. F., Gallucci, M., & Simonse, O. (2022). How executive functioning and financial self-efficacy predict subjective financial well-being via positive financial behaviors. *Journal of Family and Economic Issues*.
- de Bruijn, E.-J., & Antonides, G. (2020). Determinants of financial worry and rumination. *Journal of Economic Psychology*, 76, Article 102233.
- de Ridder, D. T. D., Lensvelt-Mulders, G., Finkenauer, C., Stok, F. M., & Baumeister, R. F. (2012). Taking stock of self-control: A meta-analysis of how trait self-control relates to a wide range of behaviors. *Personality and Social Psychology Review*, 16(1), 76–99.
- Fan, L., & Henager, R. (2022). A structural determinants framework for financial well-being. *Journal of Family and Economic Issues*, 43(2), 415–428.
- Fishbach, A., & Dhar, R. (2008). Dynamics of goal-based choice: Toward an understanding on how goals commit versus liberate choice. In *Handbook of Consumer Psychology* (pp. 611–637). Taylor & Francis Group/Lawrence Erlbaum Associates.
- Fujita, K. (2011). On conceptualizing self-control as more than the effortful inhibition of impulses. *Personality and Social Psychology Review*, 15(4), 352–366.
- García-Mata, O., & Zeron-Felix, M. (2022). A review of the theoretical foundations of financial well-being. *International Review of Economics*, 69, 145–176.
- Gathergood, J. (2012). Self-control, financial literacy and consumer over-indebtedness. *Journal of Economic Psychology*, 33(3), 590–602.
- Gerards, R., & Welers, R. (2022). Job search in the presence of a stressor: Does financial hardship change the effectiveness of job search? *Journal of Economic Psychology*, 90, Article 102508.
- Gonçalves, V. N., Ponchio, M. C., & Basílio, R. G. (2021). Women's financial well-being: A systematic literature review and directions for future research. *International Journal of Consumer Studies*, 45(4), 824–843.
- Heidegger, M. (1927). *Sein und Zeit [Being and Time]*. Max Niemeyer Verlag.

- Husserl, E., Heidegger, M., & Schrag, C. O. (1964). *Vorlesungen zur Phanomenologie " des inneren Zeitbewußtseins [The Phenomenology of Internal Time Consciousness]*. Indiana University Press.
- Iramani, R.r., & Lutfi, L. (2021). An integrated model of financial well-being: The role of financial behavior. *Accounting*, 691–700.
- Kastenbaum, R. (1961). The dimensions of future time perspective, an experimental analysis. *Journal of General Psychology*, 65, 203–218.
- Kaur, G., Singh, M., & Singh, S. (2021). Mapping the literature on financial well-being: A systematic literature review and bibliometric analysis. *International Social Science Journal*, 71(241–242), 217–241.
- Kempson, E. (2018, November 26). *Financial Capability and Well-Being. An International Comparison*. National Research Symposium on Financial Literacy, Toronto.
- Kempson, E., & Poppe, C. (2018). Understanding Financial Well-Being and Capability—A Revised Model and Comprehensive Analysis (Professional Report No. 3; p. 140). Consumption Research Norway - SIFO.
- Kivetz, R., & Keinan, A. (2006). Repenting hyperopia: An analysis of self-control regrets. *Journal of Consumer Research*, 33, 273–282.
- Kooij, D. T. A. M., Kanfer, R., Betts, M., & Rudolph, C. W. (2018). Future time perspective: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Applied Psychology*, 103 (8), 867–893.
- Lang, F. R., & Carstensen, L. L. (2002). Time counts: Future time perspective, goals, and social relationships. *Psychology and Aging*, 17(1), 125–139.
- Lind, T., Ahmed, A., Skagerlund, K., Stromb " ack, " C., Vastfj " all, " D., & Tinghog, " G. (2020). Competence, confidence, and gender: The role of objective and subjective financial knowledge in household finance. *Journal of Family and Economic Issues*, 41, 626–638.
- Muir, K., Hamilton, M., Noone, J. H., Marjolin, A., Salignac, F., & Saunders, P. (2017). *Exploring Financial Wellbeing in the Australian Context* (p. 69). Financial Literacy Australia.
- Nanda, A. P., & Banerjee, R. (2021). Consumer's subjective financial well-being: A systematic review and research agenda. *International Journal of Consumer Studies*, 45 (4), 750–776.
- Netemeyer, R. G., Warmath, D., Fernandes, D., Lynch, J. G., Fischer, E., & Toubia, O. (2018). How am I doing? Perceived financial well-being, Its potential antecedents, and its relation to overall well-being. *Journal of Consumer Research*, 45(1), 68–89.
- Norman, W. T. (1963). Toward an adequate taxonomy of personality attributes: Replicated factor structure in peer nomination personality ratings. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 66, 574–583.
- Nuttin, J. R. (1985). *Future Time Perspective and Motivation: Theory and Research Methods*. Leuven University Press & Erlbaum.
- Nyhus, E. K. (2017). Saving behaviour: Economic and psychological approaches. In *Economic Psychology* (pp. 206–221). John Wiley & Sons, Ltd.
- Oberrauch, L., Kaiser, T., & Seeber, G. (2023). Measuring economic competence of youth with a short scale. *Journal of Economic Psychology*, 97, 102–133.
- OECD. (2015). *National Strategies for Financial Education. Policy Handbook*. OECD Publishing. <http://www.oecd.org/g20/topics/employment-and-social-policy/National-Strategies-Financial-Education-Policy-Handbook.pdf>
- Ponchio, M. C., Cordeiro, R. A., & Gonçalves, V. N. (2019). Personal factors as antecedents of perceived financial well-being: Evidence from Brazil. *International Journal of Bank Marketing*, 37(4), 1004–1024.

- Raaij, W. F. V., Riitsalu, L., & Poder, K. (2023). Direct and indirect effects of self-control and future time perspective on financial well-being. *Journal of Economic Psychology*, 99, 1-16.
- Riitsalu, L., & Murakas, R. (2019). Subjective financial knowledge, prudent behaviour and income: The predictors of financial well-being in Estonia. *International Journal of Bank Marketing*, 37(4), 934-950.
- Riitsalu, L., & Raaij, V. W. F. (2022). Current and future financial well-being in sixteen countries. *Journal of International Marketing*, 30(3), 35-56.
- Riitsalu, L., Atkinson, A., & Pello, R. (2023). The bottlenecks in making sense of financial well-being. *International Journal of Social Economics*, In press. <https://doi.org/10.1108/IJSE-11-2022-0741>
- Salignac, F., Hamilton, M., Noone, J., Marjolin, A., & Muir, K. (2020). Conceptualizing financial wellbeing: An ecological life-course approach. *Journal of Happiness Studies*, 21(5), 1581-1602.
- Sek'scinska, K., Rudzinska-Wojciechowska, J., & Jaworska, D. (2021). Self-control and financial risk taking. *Journal of Economic Psychology*, 85, Article 102386.
- Strayhorn, J. M. (2002). Self-control: Toward systematic training programs. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 41(1), 17-27.
- Stromback, C., Lind, T., Skagerlund, K., Vastfjäll, D., & Tinghog, G. (2017). Does self-control predict financial behavior and financial well-being? *Journal of Behavioral and Experimental Finance*, 14, 30-38.
- Tangney, J. P., Baumeister, R. F., & Boone, A. L. (2004). High self-control predicts good adjustment, less pathology, better grades, and interpersonal success. *Journal of Personality*, 72(2), 271-324.
- Vazsonyi, A. T., Miku'ska, J., & Kelley, E. L. (2017). It's time: A meta-analysis on the self-control-deviance link. *Journal of Criminal Justice*, 48, 48-63.
- Wilcox, K., Block, L. G., & Eisenstein, E. M. (2011). Leave home without it? The effects of credit card debt and available credit on spending. *Journal of Marketing Research*, 48(SPL), S78-S90.
- Willis, L. E. (2021). Alternatives to financial education. In *The Routledge Handbook of Financial Literacy* (pp. 274-292). Routledge.

